

KULTUR

Marcus Berglund
kulturredaktör
marcus.berglund@op.se

Döda talar på begravningsplats i Solna

KULTUR Arkeologen Daniel Leviathan tilldelas årets Bindefeldstipendium om 500 000 kronor för sitt arbete med en digital minnesplats.

Genom QR-koder på gravstenar kommer besökare där att få lära känna några av de förintelseöverlevare som kom till Sverige.

Minnesplatsen "Förlorade röster – spåren efter 1945 års räddade" låter besökaren stifta bekantskap med 66 olika förintelseöverlevare, skriver Micael Bindefeldts stiftelse i ett pressmeddelande. Gemensamt är att de alla anlände till Sverige med de så kallade Vita båtarna och att de efter endast en kort tid dukade under till följd av undernäring och sjukdomar. De ligger i dag begravda på Norra judiska begravningsplatsen i Solna. Bindefeldstipendiet kommer att delas ut på den internationella minnesdagen för Förintelsens offer den 27 januari. (TT)

Tipsa oss!

Händer det något skoj hos dig som du tycker att vi borde skriva om? Något evenemang eller annan kultur- eller nöjeshändelse? Mejla till **kultur@op.se** eller ring 063-161620.

En av många illustrationer som publicerades i London under jakten på seriemördaren Jack the Ripper under hösten 1888.

Illustration från 1888.

Fyra misstänkta personer

■ Montague J Druitt (1857-1888)

Druitt var en misslyckad jurist som bodde i London. Han begick självmord strax efter det sista mordet. Han pekades ut som huvudmisstänkt av polischefen Sir Melville MacNaghten i en rapport om mordet.

■ Severin Klosowski (1865-1903)

Polsk kirurg som jobbade i samma kvarter som mordet. Tio år senare förgiftade han tre fruar i följd och hängdes för mordet 1903. När han greps ska Ripper-utredaren Abberline ha gratulerat polisen som satte fast Klosowski med orden "Du fick Jack the Ripper till slut".

■ Aaron Kosminski (1864-1919)

Härfrisör som tidigare jobbat på sjukhus i sitt hemland Polen. Bodde i mordkvarteren. Han togs in på mentalsjukhus i mars 1889.

Kosminski hatade kvinnor och hade "mordtendenser".

■ Sir William Gull (1816-1890)

Har pekats ut som misstänkt för mordet först på 1970. Var en av landets ledande läkare och var drottning Victorias hovläkare. De flesta teorier kring Gull handlar om att han dels var frimurare och dels behandlade Prins Albert of Wales för syfilis. De flesta teorierna har dock motbevisats.

I Helsingborg häktades en man som våldtog flera prostituerade. Han hotade med kniv och varnade "jag är Jack Uppskäraren". Händelsen inträffade nära Järnvägsgatan/Drottninggatan.

FOTO: OLOF HAGMAN

När polisen jagade

När Jack the Ripper härjade i London spred sig nyheten om mordet över världen. Hysterin var så stor att polisen jagade seriemördaren också här i länet.

HISTORIA Under hösten 1888 blev stadsdelen Whitechapel i London ökad över hela världen. Men det var inte det omfattande fylleriet, prostitutionen, hemlösheten, våldet eller de extremt ohygieniska förhållandena som skapade rubriker.

Det som orsakade uppmärksamhet var mordet som utfördes av Jack the Ripper, här i Sverige mer känt som "Jack Uppskäraren" och "Jack Uppskäraren".

Att folk slog ihjäl varandra var inget ovanligt i London men de var lätta att förstå: fyllerbråk, rånmord eller svartsjukedraman.

I mitten av september 1888 hade två kvinnor hittats lemlästade och

man insåg att det här var något helt nytt: den första seriemördaren.

När ytterligare två offer hittades mördade den 30 september uppstod panik i många städer. Mängder av lokala mord och incidenter skylldes nu på mördaren i London.

Det här skedde också här i landet. Något som hetsade upp stämningen här var att ett av offren i London, Elizabeth Stride, var från Göteborg. Det skapade extra mycket rubriker i svenska tidningar.

I Jönköping uppstod något av panik i oktober 1888 när två unga kvinnor på väg hem från jobbet på tändsticksfabriken anfördes av en "reslig, snygg herre". Han höll fast den ena kvinnan och hotade henne att hon "skulle få se sitt hjärteblod". Flera liknande händelser inträffade också i Helsingborg och Göteborg, samt senare i bland annat Hultsfred, Kalmar och Norrköping.

Den kanske största polisjakten efter seriemördaren gjordes här i Jämtland i januari 1889. Man fick telegram att mördaren flytt från London till Trondheim och att

Seriemördaren Jack the Ripper jagades i Jönköping hösten 1888. En man som hotade flera kvinnliga arbetare vid tändsticksfabriken orsakade panik i staden.

denne nu var i Jämtland.

Polismakten i Östersund gick ut med en varning till allmänheten att man skulle kontakta dem om man upptäckte "mystiska" personer. Eftersom det på den här tiden inte fanns vare sig mobiler eller telefoner så uppmanade man invånarna att skicka ett bud till polisstationen. Flera kvinnor anmälde också att de utanför Westerlunds cigarrbutik blivit skrämde av en man som ropade "Jag är Jack Uppskäraren".

I ett annat fall tog sig en man också in i ett hus och hotade med kniv

– men husets invånare hann fly.

Invånarna här i länet tog larmen på så stort allvar att man även i småbyar hade folk i husen som satt vakt med laddade gevär.

Några år senare inträffade en otäck händelse i Helsingborg. Här häktades en 23-årig man sedan han våldtagit och rånat flera prostituerade kvinnor. Han hotade dem med kniv och sade att han var Jack Uppskäraren.

På andra sidan Öresund inträffade de mest märkliga incidenterna. Vid ett tillfälle jagade polisen i Köpenhamn en man med blodiga kläder som vittnen pekade ut som Jack. I den danska huvudstaden attackerades kvinnor vid två helt olika tillfällen av knivbevapnade män som sade sig vara Jack uppskäraren. En av kvinnorna fick allvarliga skador i underlivet. Båda männen hamnade på mentalsjukhus.

Eftersom polisen i London aldrig lyckades gripa mördaren så tillskrevs Jack mord och attacker långt in på 1900-talet.

Mikael Jägerbrand